

НАРЕДБА за работното време, почивките и отпуските

Приета с ПМС № 72 от 30.12.1986 г., обн., ДВ, бр. 6 от 23.01.1987 г., в сила от 1.01.1987 г., изм. и доп., бр. 31 от 19.04.1991 г., в сила от 19.04.1991 г., изм., бр. 55 от 12.07.1991 г., бр. 59 от 23.07.1991 г., в сила от 1.06.1991 г., бр. 59 от 9.07.1993 г., бр. 67 от 6.08.1993 г., в сила от 1.07.1993 г., бр. 38 от 6.05.1994 г., изм. и доп., бр. 54 от 15.06.2001 г., в сила от 31.03.2001 г.; изм. с Решение № 9353 от 21.10.2002 г. на ВАС на РБ - бр. 103 от 5.11.2002 г., в сила от 5.11.2002 г.; изм. и доп., бр. 72 от 17.08.2004 г., в сила от 1.08.2004 г., бр. 24 от 22.03.2005 г., в сила от 1.01.2005 г., изм., бр. 103 от 23.12.2005 г., изм. и доп., бр. 96 от 28.11.2006 г., доп., бр. 1 от 5.01.2007 г., в сила от 1.01.2007 г., изм. и доп., бр. 10 от 6.02.2009 г., бр. 67 от 21.08.2009 г., бр. 21 от 15.03.2011 г., в сила от 15.03.2011 г., бр. 19 от 6.03.2012 г.

Глава първа РАБОТНО ВРЕМЕ

Раздел I (Отм. - ДВ, бр. 59 от 1993 г.) Намалено работно време

Чл. 1. (Отм. - ДВ, бр. 59 от 1993 г.).

Чл. 2. (Отм. - ДВ, бр. 59 от 1993 г.).

Чл. 3. (Отм. - ДВ, бр. 59 от 1993 г.).

Чл. 4. (Отм. - ДВ, бр. 59 от 1993 г.).

Раздел II Разпределение и изчисляване на работното време

Чл. 4а. (Нов - ДВ, бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) (1) В Правилника за вътрешния трудов ред се определят началото и краят на работния ден, редът за редуването на смените, почивките по време на работа, редът за отчитане на работното време, времето на задължително присъствие в предприятието, когато е уговорено променливо работно време, времето за хранене на работниците и служителите в производства с непрекъсваем процес на работа и в предприятия, в които се работи непрекъснато, както и други въпроси, свързани с разпределението на работното време и организацията на работа в предприятието.

Чл. 5. (1) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г., отм., Решение № 9353 на ВАС на РБ, бр. 103 от 2002 г.).

(2) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г., отм., Решение № 9353 на ВАС на РБ, бр. 103 от 2002 г.).

(3) Работното време с променливи граници при подневно изчисляване има нормална продължителност. При работно време с променливи граници може да се установява и сумирано изчисляване на работното време при условията и по реда на чл. 142, ал. 2 КТ.

(4) С променливите граници на работното време не може да се нарушават минималният размер на обедната, междудневната и седмичната почивка.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г., отм., Решение № 9353 на ВАС на РБ, бр. 103 от 2002 г.).

Чл. 6. (1) При разделяне на работния ден на две или три части (чл. 139, ал. 3 КТ) броят на прекъсванията, без обедната почивка, не може да бъде повече от две за един работен ден, а продължителността на всяко прекъсване, с изключение на обедната почивка, не може да бъде по-малка от 1 час.

(2) При разделяне на работния ден на части не може да се нарушава минималната непрекъсната междудневна и седмична почивка.

Чл. 7. (Изм. - ДВ, бр. 72 от 2004 г.) Съгласието за полагане на нощен труд от майки с деца до 6-годишна възраст, от майки, които се грижат за деца с увреждания независимо от възрастта им, и от трудоустроени работници и служители се дава в писмена форма. Съгласието може да се оттегли писмено най-късно 3 дни преди датата, от която работникът и служителят искат да преустановят полагането на нощен труд, освен при основателни причини, които налагат това да стане веднага.

Чл. 8. (Отм. - ДВ, бр. 67 от 1993 г., нов, бр. 54 от 2001 г.) (1) Удължаване на работното време по чл. 136а КТ се извършва с писмена заповед на работодателя за всеки отделен случай, издадена не по-късно от 3 работни дни преди датата на удължаването, като за издадената заповед незабавно се уведомяват работниците и служителите, за които тя се отнася. В заповедта се определят началната и крайната дата на удължаването, звената и работните места, за които тя се отнася.

(2) В срок 2 работни дни от издаването на заповедта по ал. 1 работодателят уведомява за това съответната инспекция по труда.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 96 от 2006 г.) В специалната книга за отчитане удължаването и компенсирането на работното време се посочват: номерът на заповедта за удължаване на работното време, данни за проведените консултации с представителите на синдикалните организации и представителите на работниците и служителите по чл. 7, ал. 2 КТ, трите имена на работника или служителя, денят и времето на удължаване, продължителността на периода на удължаване, началната и крайната дата на периода на удължаване, номерът на заповедта за компенсиране и номерът на уведомителното писмо до инспекцията по труда, а в случаите по чл. 136а, ал. 5 КТ - и изплатеното възнаграждение. Когато в предприятието

е въведена автоматизирана система за обработка на информацията за работните заплати и управлението на персонала, в специалната книга се вписват само номерата на заповедите за удължаването и компенсирането на работното време, ако другите данни са включени в тази система.

(4) Работодателят определя със заповед длъжностното лице, което вписва данните по ал. 3 в специалната книга за отчитане удължаването и компенсирането на работното време.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 72 от 2004 г.) Съгласието за работа при условията на удължено работно време от майките с деца до 6-годишна възраст, от майки, които се грижат за деца с увреждания независимо от възрастта им, от трудоустроените, ако това не се отразява неблагоприятно на здравето им съгласно заключение на здравните органи, и от учащите се без откъсване от производството се дава в писмена форма за всеки отделен случай.

(6) При удължаване и компенсиране на работното време трудовото възнаграждение на работниците и служителите, за които се прилага система на заплащане според времетраенето, не се променя.

Чл. 9. (Изм. - ДВ, бр. 31 от 1991 г., отм., бр. 67 от 1993 г., нов, бр. 54 от 2001 г., изм., бр. 96 от 2006 г.) Установяване на непълно работно време по чл. 138а, ал. 1 КТ се извършва с писмена заповед на работодателя за всеки отделен случай не по-късно от 10 работни дни преди датата на преминаването към непълно работно време. В заповедта изрично се посочват срокът и работните места, за които се въвежда непълно работно време, продължителността на работното време и данни за проведеното съгласуване с представителите на синдикалните организации и представителите на работниците и служителите по чл. 7, ал. 2 КТ.

Чл. 9а. (Нов - ДВ, бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) Едновременно с установяването на сумирано изчисляване на работното време по чл. 142, ал. 2 КТ работодателят утвърждава поименни графици за работа за периода, за който е установено сумираното изчисляване, които трябва да се съхраняват най-малко 3 години след края на периода.

Чл. 10. Дежурство се въвежда при необходимост за изпълнение на задачи на предприятието в рамките на установеното за работника и служителя работно време или извън него.

Чл. 11 - 12. (Отм. - ДВ, бр. 38 от 1994 г.).

Чл. 13. (Изм. - ДВ, бр. 55 от 1991 г., отм., бр. 38 от 1994 г.).

Раздел III

Извънреден труд

Чл. 14. (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.).

Чл. 15. (1) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г., предишен текст на чл. 15, бр. 72 от 2004 г.) За полагането на извънреден труд, дежурство и за времето на разположение на предприятието се издава заповед от работодателя. Тя се съобщава на работниците и служителите най-малко 24 часа предварително.

(2) (Нова - ДВ, бр. 72 от 2004 г.) В случаите по чл. 153, ал. 4 КТ в заповедта за извънреден труд за всеки работник или служител задължително се посочва денят, в който през следващата работна седмица ще се ползва непрекъснатата почивка в размер не по-малък от 24 часа.

Чл. 16. (Изм. - ДВ, бр. 72 от 2004 г.) Съгласието за полагане на извънреден труд от майките с деца до 6-годишна възраст, от майки, които се грижат за деца с увреждания независимо от възрастта им, и от трудоустроени работници и служители се дава в писмена форма за всеки отделен случай.

Чл. 17. (1) Отказът на работника и служителя по чл. 148 КТ да полага извънреден труд се прави в писмена форма, мотивирано и се регистрира от предприятието по установения ред не по-късно от началото на неговото полагане.

(2) Работникът и служителят, направил отказ по реда на предходната алинея, не може да бъде дисциплинарно наказан, докато не се докаже или по реда на глава 18 КТ не се установи, че неговият отказ е незаконен.

Чл. 18. (1) (Доп. - ДВ, бр. 72 от 2004 г., предишен текст на чл. 18, бр. 24 от 2005 г.) В специалната книга за отчитане на извънредния труд се посочват: трите имена на работника и служителя, номерът на заповедта за полагане на извънреден труд, денят и часът на започване и завършване на работата и размерът на трудовото възнаграждение, изплатено на работника и служителя за положения от него извънреден труд, както и денят, определен за почивка по реда на чл. 15, ал. 2.

(2) (Нова - ДВ, бр. 24 от 2005 г.) Положените часове извънреден труд се отразяват във ведомостите за заплатите за съответния месец.

Чл. 19. (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.).

Глава втора ПОЧИВКИ

Чл. 20. (1) (Отм., Решение № 9353 на ВАС на РБ - ДВ, бр. 103 от 2002 г.).

(2) (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.).

(3) (Отм., Решение № 9353 на ВАС на РБ - ДВ, бр. 103 от 2002 г.).

Чл. 21. (1) (Отм., Решение № 9353 на ВАС на РБ - ДВ, бр. 103 от 2002 г.).

(2) (Отм., Решение № 9353 на ВАС на РБ - ДВ, бр. 103 от 2002 г.).

Глава трета ОТПУСКИ

Раздел I

Платен годишен отпуск

Чл. 22. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) (1) (Предишен текст на чл. 22, доп. - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) Всеки работник и служител, който има най-малко 8 месеца трудов стаж, придобива право да ползува платен годишен отпуск по чл. 155 и 156 КТ. Когато 8-месечният трудов стаж е придобит през първата година на работа на работника и служителя, той има право на платен годишен отпуск за същата година в пълен размер. Когато част от 8-месечния трудов стаж е придобита през една календарна година и друга част - през следващата календарна година, той има право на платен годишен отпуск за първата календарна година пропорционално на трудовия му стаж през тази година, а за втората година придобива право на платен годишен отпуск в пълен размер. За ползуване на платения годишен отпуск за втората и следващите календарни години не се изисква нов 8-месечен трудов стаж, като в тези случаи размерът на отпуска за съответната календарна година се определя пропорционално на трудовия стаж на работника или служителя в това предприятие.

(2) (Нова - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) Платеният годишен отпуск се разрешава въз основа на писмено искане на работника или служителя до работодателя.

Чл. 23. (1) (Отм., Решение № 9353 на ВАС на РБ - ДВ, бр. 103 от 2002 г.).

(2) Работникът и служителят, който работи през част от законоустановеното работно време (непълно работно време), има право на платен годишен отпуск пропорционално на времето, което му се признава за трудов стаж.

Чл. 24. (Изм. - ДВ, бр. 59 от 1991 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) Директорите на детските градини, училищата и обслужващите звена по чл. 33а, ал. 1, т. 2 и 5 от Закона за народната просвета, помощник- директорите със задължителна норма за преподавателска работа в училищата и обслужващите звена по чл. 33а, ал. 1, т. 2 и 5 от Закона за народната просвета, учителите, учителите-методици, възпитателите, педагогическите съветници, ръководителите на филиали в междуучилищни центрове за трудово политехническо обучение, логопедите, психолозите, корепетиторите, хореографите, ръководителите на учебно-изчислителни кабинети, рехабилитаторите на слуха и говора имат право на удължен платен годишен отпуск в размер 48 работни дни.

(2) Учителите, които са постъпили на работа след започване на учебната година и до ваканцията нямат 8 месеца трудов стаж, ползват за същата година платен отпуск по 4 работни дни за всеки прослужен месец.

Чл. 25. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г., бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) Професорите, доцентите, главните асистенти, асистентите, старши преподавателите и преподавателите във висшите училища имат право на удължен платен годишен отпуск в размер 48 работни дни.

Чл. 26. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) (1) Преподавателите в детските музикални и балетни школи, признати за учебни заведения, имат право на удължен платен годишен отпуск в размер 36 работни дни.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) Директорите, заместник-директорите и учителите в социалните учебно-професионални центрове имат право на удължен платен годишен отпуск в размер 36 работни дни.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) Възпитателите, педагозите и специалните педагози в домовете за деца с физически увреждания и с умствена изостаналост, в домовете за деца, лишени от родителска грижа, в домовете за медико-социални грижи за деца, в детските ясли, в дневните центрове за деца с увреждания, в дневните центрове за деца с увреждания - седмична грижа, в центровете за социална рехабилитация и интеграция, които предоставят социални услуги за деца, в центровете за настаняване от семеен тип, в центровете за обществена подкрепа, в центровете за работа с деца на улицата, в кризисните центрове, в приютите за безнадзорни деца, в преходните жилища, които предоставят социални услуги за деца, както и в другите места за предоставяне на социални услуги за деца имат право на удължен платен годишен отпуск в размер 36 работни дни.

Чл. 27. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) (1) Директорите, заместник-директорите (завеждащите учебната работа) и преподавателите в постоянно действащите школи, които не са признати за учебни заведения, имат право на удължен платен годишен отпуск в размер 30 работни дни.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) Директорите (управителите) на домовете за деца с физически увреждания и с умствена изостаналост, на домовете за деца, лишени от родителска грижа, на домовете за медико-социални грижи за деца, на детските ясли, на дневните центрове за деца с увреждания, на дневните центрове за деца с увреждания - седмична грижа, на центровете за социална рехабилитация и интеграция, които предоставят социални услуги за деца, на центровете за настаняване от семеен тип, на центровете за обществена подкрепа, на центровете за работа с деца на улицата, на кризисните центрове, на приютите за безнадзорни деца и на преходните жилища, които предоставят социални услуги за деца, както и на другите места за предоставяне на социални услуги за деца имат право на удължен платен годишен отпуск в размер 30 работни дни.

Чл. 28. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) Научните работници в научноизследователските, научно-музейните, научно-художествените и научно-библиотечните учреждения имат право на удължен платен годишен отпуск в размери, както следва:

1. (изм. - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) асистент и главен асистент - 35 работни дни;

2. (изм. - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) доцент и професор, ръководител (директор, председател) на научна организация (институт) - 40 работни дни;

3. член-кореспондент, академик - 45 работни дни.

Чл. 29. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) Артистичният и художествено-техническият персонал в театрите, цирковете, музикалните институти, кинематографията и радиостанциите, както и художествено-техническият персонал в телевизиите имат право на удължен платен годишен отпуск в размери съгласно приложение № 1.

Чл. 30. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) Работниците и служителите от летателния състав на гражданското въздухоплаване имат право на удължен платен годишен отпуск съобразно пролетените часове, както следва:

1. до 400 пролетени часа - 36 работни дни;

2. от 401 до 600 пролетени часа - 40 работни дни;

3. от 601 до 700 пролетени часа - 45 работни дни;

4. над 700 пролетени часа - 48 работни дни.

Чл. 31. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) (1) Ръководните служители по трудово правоотношение в централните и териториалните органи на изпълнителната власт, заемащи някоя от длъжностите по чл. 19, ал. 2, 3 и 4 от Закона за администрацията, и техните заместници, както и заемащите длъжности по трудово правоотношение въз основа на избор от Народното събрание или като определени или назначени от Министерския съвет или от Президента на Република България имат право на удължен редовен платен годишен отпуск в размер 30 работни дни.

(2) Ръководните служители, секретарите и заемащите други експертни длъжности в Администрацията на Президента на Република България имат право на удължен редовен платен годишен отпуск в размер 30 работни дни.

(3) Главните редактори, редакторите, репортерите и членовете на редколегиите на всекидневния печат, както и директорите и главните редактори на Българската телеграфна агенция имат право на удължен платен годишен отпуск в размер 30 работни дни.

Чл. 32. (Отм. - ДВ, бр. 103 от 2005 г.).

Чл. 33. (1) Когато работник и служител с придобито право на отпуск премине на работа в друго предприятие, за календарната година на постъпването той ползува платен годишен отпуск пропорционално на прослужените месеци в това предприятие.

(2) Когато след ползуване на платения годишен отпуск в пълен размер трудовото правоотношение се прекрати в същата календарна година, работникът и служителят не дължат обезщетение на предприятието за частта от отпуската, за която не са отработили съответното време. До края на същата календарна година работникът и служителят нямат право да ползват платен годишен отпуск освен ако за новата работа се предвижда отпуск в по-голям размер.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.).

Чл. 34. (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.).

Чл. 35. (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.).

Чл. 36. (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.).

Чл. 37. (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.).

Чл. 37а. (Нов - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) (1) Преди да утвърди графика по чл. 173, ал. 1 КТ, работодателят е длъжен да покани всички работници и служители да заявят своите предпочитания за времето, през което наведнъж или на части желаят да ползват платения си годишен отпуск до края на календарната година, за която се полага, както и за предходни календарни години.

(2) Графикът се изготвя така, че да се осигури нормално протичане на производствения процес в предприятието, както и да се даде възможност на всички работници и служители да ползват платения си годишен отпуск до края на календарната година, за която се полага.

(3) Графикът съдържа данни за трите имена на работника или служителя, заемащата длъжност и организационното (структурното) звено, в което работи, продължителността на основния и допълнителния платен годишен отпуск в работни дни, началната и крайната дата на ползването му, календарната година, за която се полага отпусъкът, и други данни, свързани с ползването на платения годишен отпуск.

(4) Работодаателят е длъжен да информира всички работници и служители за утвърдения график по ал. 3 и да държи на тяхно разположение на подходящо място в предприятието екземпляр от графика.

Чл. 37б. (Нов - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) (1) В графика се включват всички работници и служители, които ще ползват платен годишен отпуск през календарната година. В случаите по чл. 22, ал. 1, изречение трето в графика се включва и частта от платения годишен отпуск на работниците и служителите, придобита в предходната календарна година.

(2) Работодаателят включва в графика и определя времето на ползване на платения годишен отпуск на работниците и служителите, които са били поканени по реда на чл. 37а, ал. 1 да определят времето на ползване на платения годишен отпуск, но не са направили

това.

(3) В графика може да не се включват работници и служители, които са наети за изпълнение на сезонни работи и дейности.

(4) В графика може да се включва платеният годишен отпуск, ползването на който е отложено, както и неизползваният до 1 януари 2010 г. платен годишен отпуск за предходни календарни години.

Чл. 37в. (Нов - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) (1) Работодателят допълва графика за работници и служители, които не са били на работа към датата на утвърждаването му, както и за работници и служители, които са постъпили на работа след утвърждаването му.

(2) При възникване на конкретни икономически, технологически, финансови, пазарни и други обективни причини от подобен характер графикът може да се изменя по реда на чл. 173, ал. 1 КТ.

Чл. 37г. (Нов - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) (1) В случаите по чл. 176, ал. 1 КТ работодателят може да отложи ползването на платения годишен отпуск както на отделен работник или служител, така и на работниците и служителите от съответното организационно (структурно) звено.

(2) В случаите по чл. 173, ал. 7 и чл. 176, ал. 1 и 2 КТ работодателят предоставя или отлага ползването на платения годишен отпуск в писмена форма и своевременно уведомява работника или служителя.

Чл. 37д. (Нов - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) В случаите по чл. 173, ал. 9 КТ работникът или служителът има право сам да определи времето за ползване на платения годишен отпуск до изтичане на давностния срок по чл. 176а КТ.

Чл. 38. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г., бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) Ползването на платения годишен отпуск може да се отложи по реда на чл. 176, ал. 4 КТ и за лицата, които ползват отпуск при смърт или тежко заболяване на родител по чл. 167 КТ.

Чл. 38а. (Нов - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) В случаите по чл. 176, ал. 4 КТ давностният срок за ползване на отложения платен годишен отпуск започва да тече от края на календарната година, през която работникът или служителът се е завърнал на работа.

Чл. 39. (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.).

Чл. 40. (Изм. - ДВ, бр. 31 от 1991 г., отм., бр. 67 от 1993 г.).

Чл. 41. Възнаграждението за времето на ползването на платения годишен отпуск се изплаща по искане на работника и служителя най-малко 3 дни преди началото на

ползуването, а когато няма искане - по реда на изплащане на трудовото възнаграждение.

Чл. 42. (1) (Нова - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) Размерът на обезщетението за неизползван платен годишен отпуск по чл. 224 КТ се определя пропорционално на времето, което се признава за трудов стаж.

(2) (Предишна ал. 1 - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) Обезщетение за неизползван платен годишен отпуск по чл. 224 КТ се изплаща и в случаите, когато към датата на прекратяване на трудовото правоотношение работникът и служителят нямат придобито право на отпуск.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) Работникът и служителят имат право на парично обезщетение за неизползван платен годишен отпуск, когато са придобили поне 1 пълен месец трудов стаж. Последният месец при трудов стаж повече от 1 месец се счита за пълен, ако работникът и служителят са прослужили най-малко половината от работните дни на месеца.

Чл. 43. (1) При смърт на работника и служителя преди ползуването на платен годишен отпуск на наследниците му се изплаща обезщетение по чл. 224 КТ пропорционално на полагащия му се платен годишен отпуск до деня на смъртта.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.).

Чл. 43а. (Нов - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) Работодателите водят документация за платения годишен отпуск на работниците и служителите, която съдържа информация за ползване, прекъсване и отлагане на ползуването, както и за изплатените възнаграждения по чл. 177 КТ и за изплатените обезщетения по чл. 224 КТ.

Чл. 44. (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.).

Раздел II

Отпуски за майчинство

Чл. 45. (1) (Изм. - ДВ, бр. 96 от 2006 г., в сила от 1.01.2007 г., бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) Отпускът поради бременност и раждане в размер 410 дни за всяко дете се ползва, както следва:

1. (изм. - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) в размер 135 дни, от които 45 дни преди раждането - въз основа на съответен акт на здравните органи, издаден по реда на чл. 26, ал. 1 от Наредбата за медицинската експертиза, приета с Постановление № 87 на Министерския съвет от 2010 г. (обн., ДВ, бр. 36 от 2010 г.; изм. и доп., бр. 5 от 2011 г.), а отпускът поради осиновяване за остатъка до 135 дни - въз основа на съответния акт на здравните органи и акта за предаване на детето за осиновяване;

2. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) в размер на остатъка до 410 дни - въз основа на писмено заявление на майката (осиновителката) до предприятието, към което се

прилага акт за раждане на детето или акт за предаване на детето за осиновяване и декларация съгласно приложение № 7; предприятието е длъжно да разреши отпусака от деня, посочен в заявлението.

(2) (Отм., предишна ал. 4 - ДВ, бр. 54 от 2001 г., изм., бр. 96 от 2006 г., в сила от 1.01.2007 г., бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) Отпускът на майката по ал. 1, т. 2 се прекратява по нейно искане с писмено заявление до предприятието или когато:

1. майката е лишена от родителски права или нейните родителски права са ограничени по установен ред;
2. детето бъде дадено за осиновяване;
3. детето бъде настанено в детско заведение на пълна държавна издръжка;
4. детето бъде настанено по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето;
5. детето почине.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г., нова, бр. 96 от 2006 г., в сила от 1.01.2007 г., изм., бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) Отпускът на осиновителката по ал. 1, т. 2 се прекратява по нейно искане с писмено заявление до предприятието или когато:

1. осиновителката е лишена от родителски права или нейните родителски права са ограничени по установен ред;
2. детето бъде настанено в детско заведение на пълна държавна издръжка;
3. детето бъде настанено по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето;
4. детето почине;
5. осиновяването бъде прекратено от съда.

Чл. 45а. (Нов - ДВ, бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) (1) Отпускът при раждане на дете по чл. 163, ал. 7 КТ се ползва въз основа на писмено заявление на бащата. Към заявлението се прилагат копие от акт за сключен граждански брак или декларация от бащата и майката, че бащата е припознал детето и те живеят в едно домакинство, както и документ от лечебното заведение, удостоверяващ датата на изписване на детето. Предприятието е длъжно да разреши отпусака от деня, посочен в заявлението. Ако бащата няма право на този отпуск, предприятието е длъжно да го уведоми за това незабавно, като мотивира отказа си.

(2) Отпускът по ал. 1 се заявява и ползва в календарни дни.

(3) Бащата е длъжен незабавно да уведоми предприятието, ако по време на ползването на отпусака по ал. 1:

1. бракът бъде прекратен с влязло в сила съдебно решение;
2. бащата престане да живее в едно домакинство с майката на детето;
3. детето бъде дадено за осиновяване;
4. детето бъде настанено в детско заведение на пълна държавна издръжка;
5. детето бъде настанено по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето;
6. детето почине.

(4) При наличие на обстоятелствата по ал. 3 отпускът по ал. 1 се прекратява.

(5) Бащата може да прекрати ползването на отпуска с писмено заявление до предприятието, в което работи.

Чл. 45б. (Нов - ДВ, бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) (1) Отпускът по чл. 163, ал. 8 КТ се ползва от бащата (осиновителя) въз основа на писмено заявление, към което се прилагат акт за раждане на детето и декларация съгласно приложение № 8. Предприятието е длъжно да разреши отпуска от деня, посочен в заявлението.

(2) Отпускът по чл. 163, ал. 8 КТ не може да се ползва едновременно с отпуск по чл. 167 КТ.

(3) Майката (осиновителката) има право по всяко време да оттегли даденото от нея съгласие по чл. 163, ал. 8 КТ с писмено заявление до предприятието, в което работи, и до предприятието, в което работи бащата (осиновителят), и да продължи да ползва лично отпуска по чл. 163, ал. 1 КТ. Към заявлението до предприятието, в което тя работи, се прилагат акт за раждане на детето или акт за предаване на детето за осиновяване и декларация съгласно приложение № 7.

(4) Бащата може да прекрати ползването на отпуска с писмено заявление до предприятието, в което работи.

(5) Отпускът по ал. 1 се прекратява, когато:

1. бащата (осиновителят) е лишен от родителски права или неговите родителски права са ограничени по установен ред;

2. детето бъде дадено за осиновяване;

3. детето бъде настанено в детско заведение на пълна държавна издръжка;

4. детето бъде настанено по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето;

5. майката (осиновителката) продължи лично да ползва отпуска по чл. 163, ал. 1 КТ;

6. детето почине;

7. осиновяването бъде прекратено от съда;

8. трудовото правоотношение на майката (осиновителката) бъде прекратено.

(6) Ползването на отпуска по ал. 1 не се прекратява, когато майката (осиновителката) ползва друг вид отпуск.

Чл. 46. (1) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) Отпускът за отглеждане на дете до двегодишна възраст по чл. 164, ал. 1 КТ се ползва въз основа на писмено заявление на майката (осиновителката) или на лицата, посочени в чл. 164, ал. 3 КТ. Предприятието е длъжно да разреши отпуска от деня, посочен в заявлението. Ако лицето няма право на този отпуск, предприятието е длъжно да го уведоми за това незабавно, като мотивира отказа си.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г., изм. и доп., бр. 96 от 2006 г., в сила от 1.01.2007 г., изм., бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г., изм. и доп., бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) Когато заявлението по ал. 1 се подава от майката (осиновителката), към него се прилага декларация, че тя не е лишена от родителски права или нейните родителски права не са ограничени по установен ред, че детето не е дадено за осиновяване или не е настанено в детско заведение, включително детска ясла, че майката (осиновителката) не е дала съгласие по чл. 164, ал. 3 от КТ отпускът да бъде ползван от бащата (осиновителя) или от някой от техните родители, както и че детето не се отглежда от лице, включено в програми за подкрепа на майчинството.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г., бр. 96 от 2006 г., бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) Когато заявлението по ал. 1 се подава от лице по чл. 164, ал. 3 от КТ, към него се прилагат декларация и справка съгласно приложения № 2 и 3 в два екземпляра.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) Майката (осиновителката) има право по всяко време да оттегли с писмено заявление до предприятието, в което работи, даденото от нея съгласие по чл. 164, ал. 3 КТ и да продължи да ползува лично отпуска по чл. 164 КТ. Към заявлението до предприятието, в което тя работи, се прилага декларацията по ал. 2.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) Лицата по чл. 164, ал. 3 КТ могат да прекратят ползването на отпуска с писмено заявление до предприятието, в което работят.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г., бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) Отпускът по чл. 164, ал. 1 КТ се прекратява:

1. когато майката (осиновителката) е лишена от родителски права или нейните родителски права са ограничени по установен ред;

2. когато майката (осиновителката) даде съгласие отпускът да бъде ползван от някое от лицата по чл. 164, ал. 3 КТ;

3. по искане на майката (осиновителката) - с писмено заявление до предприятието.

(7) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г., бр. 96 от 2006 г., в сила от 1.01.2007 г.) Отпускът по чл. 164 се прекратява и когато:

1. детето бъде дадено за осиновяване;

2. (доп. - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) детето бъде настанено в детско заведение, включително детска ясла;

3. детето бъде настанено по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето;

4. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г., бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) детето се отглежда от лице, включено в програми за подкрепа на майчинството;

5. детето почине;

6. осиновяването бъде прекратено от съда;

7. (нова - ДВ, бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) трудовото правоотношение на майката (осиновителката), която е дала съгласие отпускът да бъде ползван от някое от лицата по чл. 164, ал. 3 от КТ, се прекрати.

(8) (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.).

(9) Ползуването на отпуска по чл. 164, ал. 3 КТ не се прекратява, когато майката (осиновителката) ползува друг вид отпуск.

(10) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) Отпускът по чл. 164, ал. 1 КТ се ползва след изтичането на срока на отпуска по чл. 163 КТ, но може да се ползва и когато преди него не е ползван отпуск по чл. 163 КТ.

(11) (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.).

Чл. 46а. (Нов - ДВ, бр. 72 от 2004 г.) (1) Отпускът за отглеждане на дете до навършване на 2-годишна възраст по чл. 164а КТ се разрешава въз основа на писмено заявление на лицето, при което е настанено дете по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, и на заверен препис от влязлото в сила решение на съда за настаняване на детето. Работодателят е длъжен да разреши ползването на отпуска от деня, посочен в заявлението. Ако лицето няма право на този отпуск, работодателят незабавно го уведомява писмено за това.

(2) В случай че съдът не се е произнесъл по искането за настаняване на детето, отпускът по ал. 1 се разрешава въз основа на заверено копие от влязлата в сила заповед на директора на дирекция "Социално подпомагане" по настоящия адрес на детето за временно настаняване по административен ред.

(3) Когато заявлението по ал. 1 се подава от единия от съпрузите, при които е настанено дете по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, в него се декларира, че отпуск на същото основание не се ползва от другия съпруг.

(4) Отпускът по чл. 164а, ал. 1 КТ се прекратява, когато:

1. настаняването на детето е прекратено на някое от основанията по чл. 29 от Закона за закрила на детето, както и в случаите по чл. 30 от Закона за закрила на детето;

2. заповедта по ал. 2 е отменена;

3. съдът откаже да уважи искането за настаняване на детето или прекрати образуваното производство;

4. лицето изрази писмено желание за това;

5. детето почине.

(5) Работникът или служителят, който ползва отпуск по ал. 1, е длъжен незабавно да уведоми работодателя за настъпването на обстоятелствата по ал. 4.

Чл. 47. (Изм. - ДВ, бр. 72 от 2004 г.) Неплатеният отпуск за отглеждане на малко дете по чл. 165, ал. 1 КТ се ползва и прекратява при условията и по реда на чл. 45 за времето до навършване на 2 години на детето.

Чл. 48. (1) (Изм. - ДВ, бр. 72 от 2004 г.) Когато майката (осиновителката) на дете до 2-годишна възраст почине или заболее тежко, поради което не може да се грижи за детето, съответната част от отпуските поради раждане, при осиновяване и за отглеждане на малко дете се ползва от бащата (осиновителя). В този случай отпускът се ползва и прекратява и при условията и по реда на чл. 45 и чл. 46, без да се изисква съгласието на майката. Когато този отпуск се ползва от лице по чл. 164, ал. 3 КТ, се спазват изискванията на чл. 46, като съгласието по чл. 167, ал. 1 КТ се дава от бащата. В тези случаи към молбата за ползуване на отпуска се прилага и акт за смъртта на майката или акт от здравните органи, който установява заболяването на майката и срока, за който е необходимо отпускът да бъде предоставен на лицата по чл. 167, ал. 1 КТ.

(2) Бащата (осиновителят) има право на отпуск по чл. 167, ал. 1 КТ при условие, че той работи по трудово правоотношение, независимо от това, дали майката (осиновителката) е работила или работи по трудово правоотношение.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 72 от 2004 г.) Когато починат и двамата родители (осиновители) на дете до 2-годишна възраст, съответната част от отпуските по чл. 163, 164 и 165 КТ се ползва от настойника, а с негово съгласие - от един от родителите (осиновителите) на майката или бащата на детето. В тези случаи ползуването на отпуска и неговото прекратяване се извършват съгласно разпоредбите на чл. 45 и чл. 46 от тази наредба, като се представят и акт за смъртта на двамата родители (осиновители) и документ за

настояничество. Настояникът има право на отпуск по чл. 167, ал. 2 КТ при условие, че работи по трудово правоотношение, независимо дали родителите (осиновителите) са работили по трудово правоотношение.

Чл. 49. (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г., нов, бр. 72 от 2004 г.) (1) Отпускът за отглеждане на дете до 8-годишна възраст по чл. 167а, ал. 1 КТ се ползва въз основа на писмено заявление за всеки отделен случай, подадено от майката или бащата (осиновителката или осиновителя) най-малко 10 работни дни преди датата, от която желае да ползва отпуска, в което се декларира, че детето не е настанено в заведение на пълна държавна издръжка. Работодателят е длъжен да осигури отпуска от деня, посочен в заявлението. Ако лицето няма право на този отпуск, работодателят незабавно го уведомява писмено за това.

(2) Отпускът по ал. 1 се заявява и ползва в календарни дни.

(3) Когато отпускът за отглеждане на детето по чл. 167а КТ се ползва за първи път, в заявлението се декларира, че такъв отпуск не е ползван от никое от лицата, които имат право на него.

(4) (Отм. - ДВ, бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.).

(5) (Нова - ДВ, бр. 19 от 2012 г.) Когато един от родителите (осиновителите) желае да ползва част от отпуска за отглеждане на дете до 8-годишна възраст по чл. 167а, ал. 1 КТ в размер до 5 месеца, към заявлението по ал. 1 се прилага писменото съгласие на другия родител.

(6) (Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 19 от 2012 г.) В случаите по ал. 3 работодателят въз основа на представено копие от акта за раждане на детето издава удостоверение съгласно приложение № 4.

(7) (Предишна ал. 6 - ДВ, бр. 19 от 2012 г.) Документите, необходими за разрешаване на отпуска, се съхраняват в личното досие на работника или на служителя.

(8) (Нова - ДВ, бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г., предишна ал. 7, бр. 19 от 2012 г.) Отпускът се прекъсва по искане на майката или бащата - с писмено заявление до предприятието.

(9) (Предишна ал. 7 - ДВ, бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г., предишна ал. 8, бр. 19 от 2012 г.) Използваният отпуск по чл. 167а КТ се отчита в специална книга при работодателя.

Чл. 49а. (Нов - ДВ, бр. 72 от 2004 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 19 от 2012 г.) В удостоверението по чл. 49, ал. 6 се вписват размерът и периодът на ползване на отпуска за отглеждане на дете до 8-годишна възраст по чл. 167а КТ за всеки отделен случай. Удостоверението се съхранява при работодателя, който е разрешил ползването на отпуска.

(2) Удостоверението по ал. 1 се предоставя на работника или на служителя, когато:

1. това е необходимо за ползване на отпуска за отглеждане на дете до 8-годишна възраст по чл. 167а КТ от другия родител/осиновител или от някой от родителите на майката или на бащата на детето в случаите по чл. 167а, ал. 2 и 3 КТ;

2. при прекратяване на трудовото правоотношение.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 19 от 2012 г.) Предоставянето на удостоверението на работника или на служителя се отразява в книгата по чл. 49, ал. 9.

Чл. 49б. (Нов - ДВ, бр. 72 от 2004 г.) (1) Когато детето е навършило 2-годишна възраст преди 1 август 2004 г., към документите по чл. 49 се прилагат и:

1. декларация съгласно приложение № 5;

2. документи от работодателите, при които работникът или служителят е работил след навършване на 2-годишна възраст на детето, за размера на ползвания отпуск по чл. 165, ал. 1 от Кодекса на труда преди изменението му със Закона за изменение и допълнение на Кодекса на труда (ДВ, бр. 52 от 2004 г.).

(2) (Изм. - ДВ, бр. 19 от 2012 г.) В удостоверението по чл. 49, ал. 6 се вписват данните по ал. 1, т. 2.

Чл. 49в. (Нов - ДВ, бр. 72 от 2004 г.) (1) В случаите по чл. 167а, ал. 2 КТ отпускът за отглеждане на дете до 8-годишна възраст се ползва от настойника при условията и по реда на чл. 49.

(2) Към заявлението по чл. 49, ал. 1 се прилага и документ за настойничество.

(3) Когато заявлението по чл. 49, ал. 1 се подава от един от родителите на майката или на бащата на детето, към заявлението се прилагат писменото съгласие на настойника и документите по ал. 2.

Чл. 49г. (Нов - ДВ, бр. 72 от 2004 г.) (1) В случаите по чл. 167а, ал. 3 КТ отпускът за отглеждане на дете до 8-годишна възраст се ползва при условията и по реда на чл. 49.

(2) Когато заявлението по ал. 1 се подава от настойника за първи път в предприятието, към него се прилагат документите по чл. 49в, ал. 2 и документ от работодателите, при които са работили родителите на детето след навършване на 2-годишната му възраст, за това дали и в какъв размер е ползван отпуск по чл. 165, ал. 1 КТ преди изменението му и по чл. 167а КТ.

(3) Когато заявлението се подава от един от родителите на майката или на бащата на детето, към заявлението се прилагат писменото съгласие на настойника и документите по ал. 2, както и документ от работодателите, при които е работил настойникът след навършване на 2-годишна възраст на детето, за това дали и в какъв размер е ползвал отпуск по чл. 167а, ал. 3 КТ.

Чл. 49д. (Нов - ДВ, бр. 72 от 2004 г.) (1) В случаите по чл. 167а, ал. 4 КТ отпускът за отглеждане на дете до 8-годишна възраст се ползва при условията и по реда на чл. 49 и 49б.

(2) Когато заявлението по ал. 1 се подава за първи път в предприятието, към него се прилагат и копие от акт за раждане на детето, копие от акт за смърт на другия родител или решение на съда и декларация съгласно приложение № 6.

Раздел III

Други видове отпуски

Чл. 50. (1) Работникът и служителят имат право на отпуск по чл. 157, ал. 1, т. 1, 2 и 3 КТ за деня на съответното събитие и за следващия го работен ден. Когато денят на събитието съвпада със седмичната почивка, отпускът се ползва в първите 2 работни дни след нея.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) Когато отпускът по чл. 158 КТ съвпада със седмичната почивка, той не се заплаща.

Чл. 51. (1) Отпуските на учащите се без откъсване от производството се разрешават от предприятието въз основа на документ, издаден от съответното учебно заведение, удостоверяващ дните на заетост с учебни занятия или изпити.

(2) След ползуване на отпуск за присъствие на учебни занятия и явяване на изпити работникът и служителят е длъжен да представи студентска (ученическа) книжка или друг документ от учебното заведение за удостоверяване посещението на учебните занятия и явяването на изпит.

(3) Когато учащият се е отсъствувал от учебни занятия или не се е явил на изпит по неуважителни причини, ползуваният отпуск се счита неплатен.

Чл. 52. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) Съгласието на работодателя по чл. 169, 170 и 171 КТ се дава в писмена форма за всеки отделен случай.

Чл. 53. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) (1) Възнаграждението, което се изплаща на работника или служителя при ползването на отпуск по чл. 168, 169 и 170 КТ, се изчислява по реда на чл. 177 КТ.

(2) При прекратяване на трудовото правоотношение парично обезщетение за неизползвания отпуск по чл. 169 и 170 КТ не се изплаща.

Чл. 54. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) Работниците и служителите от растениевъдството и животновъдството, механизаторите в селското и горското стопанство и работниците и служителите от дърводобива в страната, които работят по трудово правоотношение за неопределено време, в неблагоприятните за работа поради

климатичните условия дни и месеци, със заповед на ръководителя на предприятието ползват неплатен отпуск по чл. 160 КТ. В този случай отпускът по чл. 160, ал. 2 КТ се признава за трудов стаж в размер до 60 работни дни през една календарна година.

Чл. 55. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.) (1) Платеният или неплатеният служебен или творчески отпуск по чл. 161, ал. 1 КТ се ползва при условия и по ред, установени в колективния трудов договор или в споразумение между страните по трудовото правоотношение.

(2) Възнаграждението, което се изплаща на работника или служителя при ползване на платения служебен или творчески отпуск, се определя по реда на чл. 177 КТ.

ПРЕХОДНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Нормативните актове, с които на основание чл. 41 КТ от 1951 г. е въведено намалено работно време, продължават своето действие и след 1 януари 1987 г. до изтичане на определените в тях срокове или до възстановяване на нормалната продължителност на работното време по установения ред.

§ 2. Въведеното до 31 декември 1986 г. сумирано изчисляване на работното време на основание чл. 44 КТ от 1951 г. остава в сила до 31 декември 1987 г.

§ 3. (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.).

§ 4. Работниците и служителите, които на основание чл. 55, ал. 2, буква "б" КТ от 1951 г. и чл. 53 от Наредбата за отпуските на работниците и служителите от 1958 г. към 31 декември 1986 г. са придобили и ползували право на 3 работни дни допълнителен платен годишен отпуск, продължават да ползват този отпуск при условие, че работят в същите дейности.

§ 5. В транспорта, съобщенията и здравеопазването се прилагат до края на 1988 г. действащите към 31 декември 1986 г. специфични правила за разпределението и отчитането на работното време и особените случаи, свързани със заплащането му.

§ 5а. (Нов - ДВ, бр. 1 от 2007 г.) (1) Работничките и служителките имат право на отпуск по § 3а от преходните разпоредби на Кодекса на труда, ако към датата на разрешаване на този отпуск детето не е дадено за осиновяване, не е настанено в детско заведение на пълна държавна издръжка, не е настанено по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, не е починало и когато осиновяването не е прекратено от съда.

(2) В случаите по § 3а, ал. 1 от преходните разпоредби на Кодекса на труда отпускът на майката (осиновителката) се разрешава при условията и по реда на чл. 45, ал. 1, т. 1 и 2.

(3) В случаите по § 3а, ал. 2 от преходните разпоредби на Кодекса на труда, когато майката (осиновителката) поиска да ползва остатъка от отпуска по чл. 163, ал. 1 от Кодекса на труда, тя подава писмено заявление при условията и по реда на чл. 45, ал. 1, т.

2.

(4) Когато майката (осиновителката) е дала съгласие на някое от лицата по чл. 164, ал. 3 от Кодекса на труда да ползва отпуск за отглеждане на дете до двегодишна възраст, за да ползва отпуск по § 3а, ал. 2 от преходните разпоредби на Кодекса на труда, едновременно с писменото заявление по ал. 3 тя следва да оттегли даденото от нея съгласие.

(5) При определяне на правото и размера на отпуска по § 3а от преходните разпоредби на Кодекса на труда се отчитат броят на календарните дни на ползвания отпуск за бременност и раждане и броят на календарните дни след изтичането му до датата, от която майката е заявила, че иска да ползва остатъка на отпуска.

§ 56. (Нов - ДВ, бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г.) (1) Работничката или служителката има право на отпуск по § 3в от преходните разпоредби на КТ, ако към датата на разрешаване на този отпуск не е лишена от родителски права или нейните родителски права не са ограничени по установен ред, детето не е дадено за осиновяване, не е настанено в детско заведение на пълна държавна издръжка, не е настанено по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, не е починало и когато осиновяването не е прекратено от съда.

(2) В случаите по § 3в, ал. 1 от преходните разпоредби на КТ отпускът на майката (осиновителката) се разрешава при условията и по реда на чл. 45, ал. 1, т. 1 и 2.

(3) В случаите по § 3в, ал. 2 от преходните разпоредби на КТ, когато майката (осиновителката) поиска да ползва остатъка от отпуска по чл. 163, ал. 1 КТ, тя подава писмено заявление при условията и по реда на чл. 45, ал. 1, т. 2.

(4) Когато майката (осиновителката) е дала съгласие някое от лицата по чл. 164, ал. 3 КТ да ползва отпуск за отглеждане на дете до двегодишна възраст, за да ползва отпуск по § 3в, ал. 2 от преходните разпоредби на КТ, едновременно с писменото заявление по ал. 3 тя следва да оттегли даденото от нея съгласие.

(5) Когато детето се отглежда от лице по програмата "В подкрепа на майчинството" и майката (осиновителката) поиска да ползва отпуск по § 3в, ал. 2 от преходните разпоредби на КТ, едновременно с писменото заявление по ал. 3 тя следва да уведоми съответната дирекция "Социално подпомагане", за да бъде прекратен трудовият договор на лицето.

(6) При определяне на правото и размера на отпуска по § 3в от преходните разпоредби на КТ се отчитат броят на календарните дни на ползвания отпуск за бременност и раждане и броят на календарните дни след изтичането му до датата, от която майката е заявила, че иска да ползва остатъка на отпуска.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 6. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г., доп., бр. 72 от 2004 г., изм., бр. 96 от 2006 г., бр. 10 от 2009 г., бр. 67 от 2009 г., бр. 21 от 2011 г., в сила от 15.03.2011 г.) Наредбата се приема

на основание чл. 139, ал. 5, чл. 155, ал. 5, чл. 163, ал. 11, чл. 167а, ал. 9 и чл. 173, ал. 1 от Кодекса на труда и § 121 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Кодекса на труда (ДВ, бр. 25 от 2001 г.).

§ 7. Тази наредба отменя:

1. Наредбата за работното време и почивките на работниците и служителите (обн., Изв., бр. 21 от 1958 г.; изм., бр. 44 от 1962 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 56 от 1965 г.; доп., бр. 7 от 1978 г., бр. 19 от 1982 г., бр. 51 от 1984 г. и бр. 85 от 1985 г.) и издадените въз основа на нея нормативни актове.

2. Наредбата за отпуските на работниците и служителите (обн., Изв., бр. 20 от 1958 г.; попр., бр. 22 от 1958 г.; изм. и доп., бр. 79 от 1958 г., бр. 39 от 1960 г., бр. 18 от 1961 г.; ДВ, бр. 20 и 97 от 1964 г., бр. 57 от 1974 г., бр. 8 от 1975 г., бр. 65 от 1984 г.) и издадените въз основа на нея нормативни актове.

3. Временната наредба за прилагане на петдневна работна седмица от 1975 г. (необнародвана).

§ 8. (Отм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.).

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ към Постановление № 58 на Министерския съвет от 5 април 1991 г. за изменение и допълнение на нормативни актове по заплащане на труда

(ДВ, бр. 31 от 1991 г., в сила от 19.04.1991 г.)

.....

§ 10. Контролът по изпълнението на това постановление се възлага на министъра на труда и социалните грижи.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 141 на Министерския съвет от 6 юни 2001 г. за изменение и допълнение на Наредбата за работното време, почивките и отпуските

(ДВ, бр. 54 от 2001 г., в сила от 31.03.2001 г.)

Допълнителна разпоредба

§ 28. Навсякъде в наредбата думите "работник", "работникът", "работника", "работничка", "работничката", "работници", "работниците", "работнички" и "работничките" се заменят съответно с "работник и служител", "работникът и служителят", "работника и служителя", "работничка и служителка", "работничката и служителката", "работници и служители", "работниците и служителите", "работнички и служителки" и "работничките и служителките".

Преходни и заключителни разпоредби

§ 29. Обезщетенията по § 118 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Кодекса на труда (ДВ, бр. 25 от 2000 г.) се изчисляват по реда на чл. 177 КТ към деня на разрешаване на изплащането им.

§ 30. Право на отпуск по чл. 319 КТ имат и лицата, на които с експертно решение на органите по експертизата на работоспособността преди 1 август 2000 г. е определена група инвалидност и срокът по това решение не е изтекъл.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ към Постановление № 199 на Министерския съвет от 3 август 2004 г. за изменение и допълнение на

Наредбата за работното време, почивките и отпуските

(ДВ, бр. 72 от 2004 г., в сила от 1.08.2004 г.)

§ 14. Условието и редът за ползване на отпуск по глава трета, раздел II на Наредбата за работното време, почивките и отпуските се прилагат и за работещите по правоотношения, възникнали по Закона за държавния служител, Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и Закона за съдебната власт.

.....

ЗАКЛЮЧИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА към Постановление № 305 на Министерския съвет от 16 ноември 2006 г. за изменение и допълнение на

Наредбата за работното време, почивките и отпуските

(ДВ, бр. 96 от 2006 г.)

§ 7. Параграф 3, § 4, т. 1 и 3 и § 6 влизат в сила от 1 януари 2007 г.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 197 от 13.08.2009 г. за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет

(ДВ, бр. 67 от 2009 г.)

.....

§ 6. Отменя се Постановление № 12 на Министерския съвет от 2009 г. за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет (ДВ, бр. 10 от 2009 г.).

Приложение № 1

към чл.

29

(Ново - ДВ, бр. 54 от 2001 г.,
в сила от 31.03.2001 г.)

Списък на артистичния и художествено-техническия персонал в театрите, музикалните институти, кинематографията и радиостанциите, както и на художествено-техническия персонал в телевизиите, които имат право на удължен

платен годишен отпуск

I. В театрите и цирковете:

1. Артистичен персонал: директори на театри, заместник-директори на

театри, режисьори, помощник-режисьори, артисти, суфльори, художници постановчици, драматурзи, артистични секретари, музикални ръководители, завеждащи литературни бюра, завеждащ маркетинг - 36 работни дни.

2. Художествено-технически персонал: технически директори на театри,

завеждащ постановъчната част, театър-майстори, помощник-театър майстори, ръководители на ателиета, театрални работници - специалисти (сценични и осветителни сценични ефекти, перукери, гримьори, реквизитори, тапицери, декоратори, гардеробиери, дърводелци, железари и др.), художници-изпълнители, кукломайстори, тонрежисьори, звукооператори, ръководители на художествено осветление, майстори-бутафористи, оператори на сценични машини,

завеждащ организацията по представления - 26 работни дни.

II. В музикалните институти:

1. Артистичен и ръководен персонал: главен директор, изпълнителен директор, главен диригент, заместник-директор по творческата част, главен режисьор, помощник режисьор, главен художник, диригент, диригент на хор, стажант-диригент, драматург, художествен ръководител на балет, балетен педагог, артист-балетист, балетмайстор, уредник по балета, репетитор, пианист-корепетитор, суфльор, помощник-режисьор, артист-солист, артист-хорист, концертмайстор, артист-оркестрант - водач на група, артист-оркестрант - солист, артист-оркестрант - 36 работни дни.

2. Художествено-технически персонал: театър-майстор, осветители, перукери, гримьори, реквизитори, художник-изпълнители, дърводелци, железари, кашьори - 26 работни дни.

III. В кинематографията: кинорежисьор, кинооператор, драматург, редактор, сценограф, художник по костюми, художник-изпълнител, художник по грима, скриптер, агрегатчик, бригадир-осветител, шофьор на филмова продукция, касиер на филмова продукция, камерен техник, техник на операторска техника, бригадир-декоростроител, декоростроител, тонтехник, библиограф-информатор, координатор на филмова продукция, техник на кино-, видео- и звукозаписна апаратура, тапицер, дърводелец, работник по В и К, работник по ремонта и поддръжката на електрически инсталации, киноработник,

управител на склад, звукорежисьор, инженер по звука, оператор на комбинирани

снимки, филмов монтажист, директор на продукция, асистент-режисьор, асистент

на звукорежисьора, асистент-оператор, прожекционист, осветител, пиротехник,

гримьор, гардеробиер, реквизитор, организатор, енергетици, лабораторна

обработка на филмов материал: химици, контролър, разтворчик, лаборант, копист, проявчик, сенситомерист, определител на копирни светлини, оператор на шанцовъчни машини, цинкограф, механик, механик-електроник - 26 работни дни.

IV. В цирковете:

1. Артистичен персонал: цирков артист, акробат, гимнастик, еквилибрист, балансър, жонгльор, фокусник, манипулатор, музикален ексцентрик, изпълнител

в конни жанрове, клоун, инспектор на манеж, диригент в цирк, артист-оркестрант в цирк, стажант-артист, дресър на животни - 36 работни дни.

2. Технически персонал: технически ръководител, началник на техническа

служба на цирк, техник в цирк, работник по ремонта и поддръжката на електрическата инсталация в цирк, контролър на манеж в цирк, гледач на дресирани животни, механик, шофър - 26 работни дни.

V. В радиостанциите:

1. Артистичен персонал: главен диригент, диригент, концертмайстор, помощник-концертмайстор, артист-оркестрант солист водач на група, артист-оркестрант солист заместник-водач на група, артист-оркестрант солист,

артист хорист солист, артист солист, музикален аранжор, акомпанятор - 42 работни дни.

2. Художествено-технически персонал: отговорен звукорежисьор, звукорежисьор, говорител, преводач-говорител, музикален оформител, артистичен секретар, ръководител на сектор, отговорен звукоинженер, звукоинженер, радиоинженер, отговорен координатор, координатор, звукотехник,

звукооператор, технолог, енергетик, топлоенергетик, техник, механик, информатик, уредник на програма, фонотекар, работник в Българското национално радио - 26 работни дни.

VI. В телевизиите:

Художествено-технически персонал: отговорен оператор, ТВ и филмов оператор, втори ТВ и филмов оператор, отговорен режисьор на видеосмесителен

пулт, режисьор на видеосмесителен пулт, художник-изпълнител, отговорен звукорежисьор, звукорежисьор, музикален оформител, звукооператор, фототехнолог, говорител, отговорен електроинженер, отговорен инженер, отговорен анализатор, видеоинженер, звукоинженер, технолог, сервизен инженер, инженер по монтажа, ръководител на техническа смяна, отговорен видеомонтажист, видеомонтажист, видеотехник, видеооператор, звукотехник, сервизен техник, енергетик, механик, механик по монтаж на ТВ техника, техник

по монтаж на ТВ техника, мачтовик, ръководител на художествено осветление, осветител, оператор на краново-фартова техника, анализатор, координатор, видеотекар, филмотекар, фонотекар, завеждащ постановъчната част, управител на ателие, театърмайстор, реквизитор, гримьор-перукер, гримьор, театрален железар, театрален дърводелец, театрален гардеробиер, работник по извозване

на декори, работник по монтаж на декори, полиграфист-отговорник на печатна база, полиграфист, работник по техническата обработка на текстова информация, уредник на програма - 26 работни дни.

Приложение № 2

към чл. 46, ал. 3

(Предишно приложение № 1,

изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.,

в сила от 31.03.2001 г.,

доп., бр. 96 от 2006 г.,

в сила от 1.01.2007 г.,

изм., бр. 10 от 2009 г.,

бр. 67 от 2009 г.,

бр. 21 от 2011 г.,

в сила от 15.03.2011 г.)

Декларация за ползване на отпуск по чл. 164, ал. 1 и 3 и чл. 165, ал. 1 от Кодекса на труда от бащата (осиновителя) или от един от родителите на майката (осиновителката) или бащата (осиновителя)

Подписаните: 1. ....

(трите имена по документ за самоличност)

2. ....

(трите имена по документ за самоличност)

заявяваме, че първият от нас като майка (баща, настойник) е съгласна (съгласен), а вторият като баща (баба, дядо) приема да ползва допълнителния платен (неплатен) отпуск за отглеждане на

.....

(трите имена на детето)

род. на .... 19 ... г./20 .. г., считано от ..... 20 ... г. до ..... 20 ... г.

Задължаваме се при смърт на детето, при даването му за осиновяване или при настаняването му в детска ясла или в друго детско заведение, както и при настаняването му по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, при отглеждането му от лице, включено в програми за подкрепа на майчинството, при лишаване или ограничаване на родителските права по установен ред, при прекратяване на трудовото правоотношение на майката (осиновителката) и при прекратяването на осиновяването от съда да уведомим предприятието, за да прекрати разрешения отпуск. Известно ни е, че за неверни данни носим

отговорност по чл. 313 от Наказателния кодекс и че дължим възстановяване на неоснователно изплатените ни суми заедно със законната лихва.

.....20 .... г.

Декларатори:

1. ....

2. ....

Забележки:

1. Декларацията се попълва в 2 екземпляра, всеки от които се съхранява в личните досиета на деклараторите в съответните предприятия.

2. Излишното се зачертава.

Приложение № 3

към чл. 46, ал. 3

(Предишно приложение № 2,

изм. - ДВ, бр. 54 от 2001 г.,

в сила от 31.03.2001 г.,

бр. 10 от 2009 г.,

бр. 67 от 2009 г.)

Справка от предприятието, в което работи майката (бащата, настойникът)

Ръководството на .....

(наименование на предприятието)

удостоверява, че .....

.....

(трите имена по документ за самоличност на майката, бащата, настойника)

работи като осигурен(а) за общо заболяване и майчинство с безсрочен (срочен) до ..... 20 ..... г. трудов договор и е ползвал(а) отпуск по чл. 164 и 165 КТ за отглеждане на детето (децата) си ....., род. на ..... 19 ..... г./20 ..... г., в размер ..... дни, считано от .....20 ..... г., и остава да ползва още ..... дни.

.....20 ..... г.

.....

(длъжност)

Длъжностно .....
лице:

(подпис и печат)

Забележки:

1. Справката се попълва в 2 екземпляра, всеки от които се съхранява в личните досиета на майката (бащата или настойника) и на лицето, поело отглеждането на детето.

2. Излишното се зачертава.

Приложение

№ 4

към чл. 49, ал. 6

(Ново - ДВ, бр. 72 от 2004 г.,
в сила от 1.08.2004 г.,
изм., бр. 19 от 2012 г.)

Удостоверение
за ползване на отпуск по чл. 167а от Кодекса на труда
за детето .....,
(трите имена)
родено на .....ЕГН .....

№ по ред	Наименование, седалище, адрес и БУЛСТАТ на работодателя	Ползван отпуск по чл. 165, ал. 1 КТ преди изменението му от 1 август 2004 г.	Трите имена на лицето, което е ползвало отпуск, и ЕГН (майка, баща, осиновител, осиновителка, настойник)	За времето от ... до ...	Брой календарни дни (месеци)	Подпис на ръководителя или определено длъжностно лице	Печат на работодателя
1	2	3	4	5	6	7	8

Забележ
ки: 1. Удостоверението се съхранява в личното досие на работника или на служителя.
2. Колона 2 се попълва от работодателя при издаване на удостоверението, както и от всеки следващ работодател, разрешил ползването на такъв отпуск.

Приложение № 5

към чл. 49б, ал. 1, т.

1

(Ново - ДВ, бр. 72 от 2004 г.,
в сила от 1.08.2004 г.,
доп., бр. 1 от 2007 г.,
в сила от 1.01.2007 г.)

Декларация за ползване на отпуск по чл. 167а, ал. 1 от Кодекса на труда от майката/бащата (осиновителката/осиновителя)

Подписаните:

1.

.....
(трите имена по документ за самоличност)

2.

.....
(трите имена по документ за самоличност)

декларираме, че за отглеждане на детето
.....
.....

.....
(трите имена на детето)
родено на ..... 20 ..... г., ЕГН
.....

1. не сме ползвали отпуск по чл. 167а, ал. 1 от Кодекса на труда;
2. ползвали сме отпуск по чл. 167а, ал. 1 от Кодекса на труда в общ размер ..... месеца и ..... дни;
3. не сме давали съгласие за ползване на отпуск по чл. 165 от Кодекса на труда преди изменението му от 1 август 2004 г. от други лица по чл. 164, ал. 3 от Кодекса на труда;
4. давали сме съгласие за ползване от други лица на отпуск по чл.

165 от Кодекса на труда преди изменението му от 1 август 2004 г. и от него са ползвани ..... месеца и ..... дни.

Лицето, което ползва отпуска, се задължава при смърт на детето, при даването му за осиновяване или при настаняването му в заведение на пълна държавна издръжка, както и при настаняването му по реда на чл. 26 от Закона

за закрила на детето и при прекратяването на осиновяването от съда да уведоми работодателя, за да прекрати разрешения отпуск.

Известно ни е, че за неверни данни носим отговорност по чл. 313 от Наказателния кодекс.

..... 20.... г.

Декларатори: 1. ....
2. ....

Забележки: 1. Декларацията се съхранява в личното досие на работника или на служителя.

2. Излишното се зачертава.

Приложение № 6

към чл. 49д, ал.

2

(Ново - ДВ, бр. 72 от 2004 г.,
в сила от 1.08.2004 г.,
доп., бр. 1 от 2007 г.,
в сила от 1.01.2007 г.)

Декларация за ползване на отпуск по чл. 167а, ал. 4 от Кодекса на
труда от родител (осиновител), който сам се грижи за
отглеждането на детето

Подписаният:

.....
(трите имена по документ за самоличност)
декларирам, че за отглеждане на детето
.....

.....
(трите имена на детето)
родено на ..... 20 ..... г., ЕГН
.....

1. не е ползван отпуск по чл. 167а, ал. 4 от Кодекса на труда;
2. ползван е отпуск по чл. 167а, ал. 4 от Кодекса на труда в
размер ..... месеца и ..... дни;
3. не се намирам в брак с другия родител и не живея в едно
домакинство с него;
4. другият родител е лишен от родителски права с влязло в сила
решение на съда;

5. другият родител е починал.
Задължавам се при смърт на детето, при даването му за осиновяване или
при настаняването му в заведение на пълна държавна издръжка, както и при
настаняването му по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето и при
прекратяването на осиновяването от съда да уведомя предприятието, за да
прекрати разрешеня отпуск.

Известно ми е, че за неверни данни нося отговорност по чл. 313 от
Наказателния кодекс.

..... 20.... г.
Декларатор: 1. ....
2. ....

Забележки: 1. Декларацията се съхранява в личното досие на работника
или на служителя.

2. Излишното се зачертава.

Приложение № 7

към чл. 45, ал. 1, т. 2

(Ново - ДВ, бр. 96 от 2006 г.,

в сила от 1.01.2007 г.)

ДЕКЛАРАЦИЯ за ползване на отпуск по чл. 163, ал. 1 или ал. 6 от Кодекса на труда от майката (осиновителката)	
Подписаната: ..... (трите имена по документ за самоличност) декларирам, че за ползването на отпуск по чл. 163, ал. 1 или 6 от Кодекса на труда във връзка с чл. 45, ал. 1, т. 2 от Наредбата за работното време, почивките и отпуските за детето ....., (трите имена на детето) родено на ..... 20 ..... г., ЕГН:	
1. детето не е дадено за осиновяване; 2. детето не е настанено в детско заведение на пълна държавна издръжка; 3. детето не е настанено по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето; 4. детето не е починало; 5. осиновяването не е прекратено от съда. Задължавам се при даване на детето за осиновяване, при настаняването му в заведение на пълна държавна издръжка, при настаняването му по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето или при смърт, както и при прекратяване на осиновяването от съда да уведомя предприятието, за да прекрати разрешения отпуск.	
Известно ми е, че за неверни данни нося отговорност по чл. 313 от Наказателния кодекс.	
..... 20..... г.	Декларатор: .....
Забележки: 1. Декларацията се съхранява в личното досие на работника или на служителя. 2. Излишното се зачертава.	

Приложение № 8

към чл. 45б

(Ново - ДВ, бр. 10 от 2009 г.,
бр. 67 от 2009 г.)

Декларация за ползване на отпуск по чл. 163, ал. 8 от Кодекса на труда от бащата
(осиновителя)

Подписаните: 1. ....

(трите имена по документ за самоличност)

2. ....

(трите имена по документ за самоличност)

заявяваме, че първият от нас като майка (осиновителка) е съгласен, а вторият като баща (осиновител) приема да ползва платен отпуск поради бременност, раждане и осиновяване

на .....

(трите имена на детето)

родено на ..... 20 .... г., считано от .....

..... 20 .... г. до ..... 20 .... г.

Декларираме, че:

1. детето не е дадено за осиновяване;
2. детето не е настанено в детско заведение на пълна държавна издръжка;
3. детето не е настанено по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето;
4. детето не е починало;
5. осиновяването не е прекратено от съда.

Задължаваме се при даване на детето за осиновяване, при настаняването му в заведение на пълна държавна издръжка, при настаняването му по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето или при смърт, при лишаване или ограничаване на родителските права по установен ред, при прекратяване на трудовото правоотношение на майката

(осиновителката), както и при прекратяване на осиновяването от съда да уведомим предприятието, за да прекрати разрешените отпуски.

Известно ни е, че за неверни данни носим отговорност по чл. 313 от Наказателния кодекс и че дължим възстановяване на неоснователно изплатените ни суми заедно със законната лихва.

..... 20 .... г. Декларатори:

1. ....

2. ....

Забележки:

1. Декларацията се попълва в 2 екземпляра, всеки от които се съхранява в личните досиета на деклараторите в съответните предприятия.

2. Излишното се зачертава.